

Anglija pozvala Ligo narodov na razorožitev

Zunanji minister Henderson je izjavil v Zenevi, da je evropska unija nemogoča, dokler so narodi oboroženi do zob

Zeneva, 12. sept. — Arthur Henderson, angleški delavski minister zunanjih zadev, je večer izjavil, da je druga svetovna vojna neizogibna, ako Evropa takoj ne stori definitivnega koraka za razorožitev. Henderson je priznal, da je bila zadnja mornariška konferenca v Londonu fiasko, toda krivda leži na Franciji in Italiji, ne na Angliji ali Ameriki.

Malo prej je Briand, francoski zunanji minister, formalno predložil delegaciji Lige narodov svoj načrt Panevrope in v eno uro trajajočem govoru apeliral na sponzorvalce, naj ne zavrnejo njegovega projekta, kajti federativna Evropa je edina garancija za trajni mir. Tudi Briand je mimogrede priznal, da je bila londonska konferenca neuspešna, toda krivde ni stavil nikamor. Rekel je le, da londonski fiasko dokazuje, kako težko bo doseči sporazum med evropskimi deželami glede redukcije oboroženosti, ako se Evropa pravočasno ne združi.

Henderson je v svojem govoru dejal, da ne verjame, da so Briandov načrt evropske unije obnes, dokler se narodi Evrope ne razorožijo. To je pokazala londonska konferenca, ki se je izjalovila zaradi konflikta med Francijo in Italijo. Ta konflikt še traja in v teku je blazno tekmovanje v oboroževanju na suhem in morju, ki lahko pošene Evropo v novo vojno. Henderson smatra, da je dolžnost Lige, da ustavi ta konflikt in razoroži Evropo, nakar bo glavna zapreka za ustanovitev Panevrope odstranjena.

Henderson, ki je govoril brez diplomatskih fraz, ni niti z eno besedo pokazal, da se je angleška laboritska vlada izrekla za Briandov panevropski načrt. Stališče delavske vlade je, da Liga narodov zadostuje za izvedbo razorožitvene akcije. Zato je bila Liga ustanovljena.

Grandi, glavni zastopnik Italije, je bil tudi večeraj odsoten. Zakaj je odkuril v Rim, je še vedno uganka. Vest ne glasi, da se je sprl z Briandom. Drugi pa hočejo povedovati, da se je nekaj zameril Mussoliniju in ta ga je pozval domov.

Ruska cerkev je protiverški muzej

Leningrad, 12. sept. — Znaša katedrala sv. Izaka v tem mestu je bila večeraj uradno odprta kot ateistični muzej. Glavni oltar je pretvorjen v oder, na katerem bodo predvajali protiverške filme. V cerkvi so velike zbirke dokumentov, ki kažejo aktivnosti bivše ortodoksne cerkve. V centralni ladji je mehanizem, ki demonstrira vrtenje zemlje in druge astronomske pojave.

Stromboli blijuje; pet mrtvih

Messina, Italija, 12. sept. — Ognjenik Stromboli na otoku enakega imena nedaleč od tukaj je začel večeraj strahovito blijvati lazo, razbeljeno kamenje in pepel. Obenem se je večkrat stresla zemlja. Pet oseb je izžubilo življenje in kmetje so zbežali iz bližnjih vasi.

Samomor s kupole sv. Petra

Vatikan, 12. sept. — Prvi samomor v zgodovini s skokom s kupole papeške katedrale sv. Petra je bil izvršen večeraj. Marco Nitrali, 35-letni delavec iz Cortone, je skoči skozi okno kupole in obledel mrtvev 375 čevljev nižje na terasi nad trgov sv. Petra. Vzrok ni omenjen.

Mooney čuti pest Youngovega poraza

Dobil je slabše delo in provokatorja; Young odklonil njegovo prošnjo za zaslisanje

San Francisco. — (F. P.) — Tom Mooney je takoj po porazu gospodarstva Younga pri primarnih volitvah občutlivo jezo Youngove administracije, ki smatra, da je Mooneyjeva afera veliko pripomogla do governerjevega poraza.

Tako drugi dan po volitvah je bil Mooney premočen z "dobrega" dela iz uradniške jedilnice v kuhinjo. Načelnik ječe Holohan, ki je Youngov nastavljenec in bo s prihodom novega governerja izgubil službo z Youngom vred, je k Mooneyju delegiral nekega špijona in govokatorja, katerega naloga je njega insultirati v nadi, da se Mooney spozabi in napravi kako neumnost.

Warden mu je odrekal tudi vse stike z zunanjim svetom tako po intervjuju, v katerem je Mooney kritiziral Younga. Njega je mogoče obiskati le osebno, ki dobe posebno dovoljenje, od katerih pa so izvzeti časnikarski poročevalci.

Governer Young je tudi odklonil Mooneyjevo prošnjo za osebno zaslišanje pred vrhovnim sodiščem. Tom je vložil to prošnjo z željo, da pred sodniki pobije neresnične trditve, do katerih je prišlo pri preiskavi Billingsove afeze.

Young je odklonil njegovo prošnjo z izgovorom, da mora sodišče najprvo odločiti o Billingsu. Indirektno pa je dal vedeti Mooneyjevim zagovornikom, ki so vložili prošnjo, da ne vidi nobene potrebe za zaslišanje.

Kaj bo napravil s Mooneyjem in Billingsom republikanec Rolph, ki bo najbrže prihodnji governer, je uganka. Rolph namreč o tej zadevi molči kot grob. Vse pa kaže, da ti dve žrtvi kapitalistične pravice nimata kaj pričakovati od sedanje administracije.

Upprni slovaški vojak kaznovani

Praga, 12. sept. — 87 mož pri 22. slovaškem pešpolku je bilo večeraj obsojenih do šestih mesecev zapora radi nepokorščine. Vojaki so uprizarili rabuko, ko so dobili enako jed štirikrat na teden.

Sovjetska vlada odprla prodajalnice za turiste

Moskva, 12. sept. — Sovjetska vlada je organizirala novo trgovinsko družbo "Torgsin", ki bo zalagala vse začasno bivaajoče in potujoče iznozemce s potrebnimi. V vseh centrih Rusije se odpro posebne prodajalnice živil, vina, sladkarij, tobaka, mila in drugih reči poleg ruskih veznin in lesnih izdelkov. Le one osebe, ki se izkažejo s poverilnicami ali potnimi listi, da so tuji, bodo smele kupiti v teh prodajalnicah.

Nov rimski proces proti Primorcem

Devetinajdeset primorskih Slovencev in Hrvatov pride ta mesec pred sodišče v Rimu. Nekaj obtožencev je pobegnilo

Itim, 12. sept. — Nadalnjih 69 Jugoslovanov iz Julijske Krajine pride pred fašistično izredno sodišče v Rimu proti koncu tega meseca. Obtoženi so, da so hujskali svoje rojake proti vladi in Italiji.

Nekateri obtoženci bodo pred sodiščem le v figurativnem smislu, ker so pobegnili v inozemstvo, kljub temu pa bodo obsojeni in če kdaj prekoračijo mejo Italije — ako bodo tako neumni — se izvrši obsodba.

Večina teh obtožencev je imela priti pred izredno sodišče v Trstu z onimi osemnajstim Jugoslovanom, ki so bili obsojeni zadnji teden, toda v zadnjem hipu so jim dovolili separatno obravnavo, ker njihovi zločini niso tako veliki. Kljub temu jih čakajo težke zaporne kazni.

Mehiško mesto odredilo kopel za umazane ljudi

Mexico City, 12. sept. — Policijska je večeraj prišla na ulicah vsakega človeka, ki se ji je zdel umazan. Mnogo oseb je bilo arbiranih in poslanih v prostore sanitarnega oddelka mestne uprave, kjer so se morali okopati. To je najnovejša naredba uprave v glavnem mestu mehiške republike.

Stari grške mesto najdeno v Srbiji

Belgrad, 12. sept. — Bilzu Gradskega v srbski Macedoniji odkopavajo te dni obširne razsežine starega grškega mesta Sobi, ki je živeo davno v predkrščanski dobi. Ostanke ogromnega teatra in drugih stavb se že odkopali. Arheologi imenujejo te razvaline "balkanske Pompeje".

GREENOVO STALIŠČE KRITIZIRANO

"Prostovoljno" zavarovanje proti brezposelnosti bi pomagalo kompanijskim unijam, pravi Muste

New York. — (F. P.) — V imenu Konferenca za progresivno delavsko akcijo je njen predsednik A. J. Muste raztrgal Greenovo izjavo, v kateri se je izrekel proti vladnemu brezposelnostnemu zavarovanju. Muste je rekel, da je Greenovo plediranje, naj delodajalci sami uvedejo brezposelnostno zavarovanje v svojih tovarnah, voda na mlin kompanijskih unij.

Ako bi podjetniki poslušali predsednika Ameriške delavske federacije in sklenili z unijami pogodbe, ki bi vključevale tudi zavarovanje proti brezposelnosti, namesto splošnega vladnega zavarovanja, bi to pomenilo, da bi ogromna večina delavcev ostala pod kapom. To pa iz enostavnega razloga, kar pripada k unijam le kakih deset procentov ameriških delavcev.

Neorganizirani delavci bi radi tega ne imeli nikake protekcije proti brezposelnosti. Pogumni ni bili naravnost v naročje kompanijskih unij, ki jih ustanovljajo podjetniki z namenom, da preprečijo organiziranje pravih delavskih unij.

Muste je še posebno napadel Greens, ker on vedno in povsod apelira na podjetnike, katere urgira naj se "poboljšajo" in priznajo delavcem pravice, do katerih so upravičeni. Muste pravi, da je Greenova naloga apelirati na delavce, na njihovo solidarnost, da se strmejo v delavskih organizacijah in pričnejo boj proti kapitalizmu.

Greenov načrt "prostovoljnega" brezposelnostnega zavarovanja je po mnenju Musteja, ki je načelnik Brookwood delavske akcije, veliko večji kot pa državno zavarovanje. In ako se Green bori proti vladnemu paternalizmu, bi logika zahtevala, da bi se še toliko bolj boril proti privatnemu paternalizmu.

Greenovo ugovarjanje, da bi delavstvo prispevalo v brezposelnostni sklad, po mnenju Musteja nima nobene podlage, ker zakoniki načrt, ki ga je izdelala Konferenca za progresivno delavsko akcijo in ki bo predložen v nekaterih državnih legislaturah še to jesen, kakor tudi zveznemu kongresu, izključuje delavske prispevke v ta sklad. Vanj bi prispevali le podjetniki.

Greenovo apeliranje na "dobra srca" podjetnikov je največja futltnost in potrata časa. Posebno v časih kot je sedanji bi bilo potrebno apelirati na delavce, da se združijo in s skupno akcijo dosežejo večjo kontrolo nad industrijami, zaključuje Muste.

Irigoyen, argentinski ekopresident, izgnan

Montevideo, Uruguay, 12. septembra. — Hipolito Irigoyen, strmoglavljeni predsednik Argentine, je bil večeraj izgnan na tuje. Nahaja se na križarki, ki ga je odvedla proti Montevideju. Z njim vred odhaja v izgnanstvo tudi bivši zunanji minister Horacio Oyhanarte. Irigoyen je hotel oditi v Evropo, toda general Uriburu, vodja novega režima, ga je poslal v sosednjo deželo, odkoder lahko gre kamor hoče. Ekspresednik je še vedno bolan.

Krojači se pripravljajo na stavko

Los Angeles. — Tukajšnji oblačilni delavci se pripravljajo na generalno stavko. Glavna zahteva je 40urni tednik; poleg tega zahtevajo tudi enako razdelitev dela in pa nepristranski urad za izravnavo sporov.

Mussolini odpravil praznik 20. septembra

Rim, 12. sept. — Italijanska fašistična vlada je večeraj storila nov korak za utrditev stikov z Vatikanom in cerkvijo. Odpravila je državni praznik dvajseti september, ki je 60 let veljal kot spomin na padeč papeškega Rima. Mesto tega je vlada uvedla nov državni praznik, ki nastopi prihodnjega 11. februarja v spomin pomirjenja med državo in cerkvijo. Tega dne je bila podpisana lateranska pogodba med Mussolinijem in papečem.

Znanstveniki proti fanatikom

Bojkot predlagan proti univerzi v Mississippiju

Cincinnati, O. — Na sborovanju ameriških kemikov v tem mestu je bila 11. t. m. predložena resolucija, ki poziva kemike, naj bojkotirajo javno univerzo in nekatere druge javne učne zavode v tej državi radi absurdnega vmešavanja državnih oblastnikov v učne predmete v teh zavodih.

Znano je, da je vlada te južnosredne države v rokah fanatičnih fundamentalistov, ki so ustili legislaturo snani oploji zakon, s katerim je v vseh javnih šolah v državi prepovedano poučevanje o razvoju človeka. Kemiki so se pritožili, da jim šolske oblasti v Mississippiju neprenehoma gledajo na prste in jih šikanirajo.

S konvencije tekstilne unije

Danville je ključ do situacije na jugu; žalostne razmere med tekstilnimi delavci

New York. — (F. P.) — Od rezultata kritične situacije v Danvillu, Va., bo odvisna bodočnost unionizma na jugu. V tem se strinjali vsi govorniki drugi dan konvencije United Textile Workers unije, ki je bil posvečen razmotrivanju razmer na jugu.

Ako unija izgubi boj s Dan River kompanijo, ki je sedaj še v pasivnem stadiju, potem ni nobenega upanja, da bi uspela s svojo organizatorično kampanjo. V tem slučaju, so izjavljali govorniki z juga, je najboljša, ako organizacija opusti vse nadaljnje delo, ker bi bilo brez pomena.

Kritične situacije v Danvillu se enako zavedajo vsi virginijaki tovarnarji kot delavci. Prvi kot drugi so nervozni glede izida, je rekel W. C. Creekmore, ki je govoril v imenu Virginijake delavske federacije. "Ako unija izgubi to bitko, vam svatujem, da prenehate z organizatorično kampanjo pod Mason in Dixon linijo. Ako pa zmaga, potem bomo šli lahko naprej s kampanjo" je povedal delegatom.

Danvillako unijo podpirajo vsi organizirani in drugi delavci Virginije. Državna federacija je sugestirala unijam, naj asessirajo svoje člane za enodnevno plačo v podporo tekstilnim delavcem. Člani tipografske unije sedaj glasujejo o tem predlogu.

Delegatje z juga pa so pravili konvenciji o žalostnih razmerah, ki vladajo v njihovih okoliših in o težki borbi tekstilnih delavcev. Creekmore je navedel slučaj v Covingtonu, kjer imajo štiri dekleta eno posteljo, dve ponoči, dve podnevu. Za hrano in stanovanje plačajo po \$26 dolarjev na mesec, zaslužijo pa \$9.60 na teden v rajonski tovarni. V drugem slučaju je neka družina plačevala \$35 rento od stanovanja. Oče, mati in dva otroka pa so vsi skupaj zaslužili 60 centov na uro.

Časopisje je na strani tekstilnih baronov, izjema je je Raleigh "News Observer", ki je na strani delavcev in radi tega delav-

HYDE VIDI REŠITEV FARM V ZADRUGAH

Formiranje močnih zadrug po vzoru danskih kmetovalcev je edina remedura za farmarje

Washington. — (F. P.) — Zvezni tajnik agrikulturnega departamenta je postal vnet za govornik farmarskih zadrug, v katerih vidi edino sredstvo za rešitev farmarskega problema. Hyde je konservativec, vendar pa se je oprjel zadržane ideje kakor tudi Hooverjeva administracija, ki naj bi ameriške farmarje potegnila iz luže.

V svojem govoru pred interameriško agrikulturno konferenco, katere so se udeležili zastopniki vseh držav ameriškega kontinenta, je Hyde urgiral farmarje, naj se organizirajo v splošnih nakupovalnih in prodajalnih združenjih po načinu danskih poljedelcev.

Danske kmetijske zadruge slove širom sveta kot najvzornije organizacije. V njih so danes kmetje organizirani stodostotno kot producenti in konsumenti. Po prodajnih združenjih postavi danški kmet na trg vse svoje pridele, od živine, mleka in mlačnih izdelkov do vseh poljskih pridelkov. Svoje potrebščine pa nakupujejo skozi nakupovalne zadruge ali v združenih trgovinah. S pomočjo svojih zadrug so danški kmetje dosegli višek blagostanja, ki ga je najti med kmeti v Evropi ali v katerikoli deželi.

Tajnik poljedeljskega departamenta Hyde meni, naj tudi ameriški farmarji sledijo Dancem, ker drugaga pripomočka ni za rešitev farmarskega problema. "Ako je to sistem dober za Danco, je dober tudi za farmarje vseh dežel," pravi Hyde.

Zadruge naj bi ameriškim farmarjem služile tudi v svrhu regulacije produkcije. Preprečile naj bi nadprodukcijo živil, kar bi avtomatično stabilizalo cene farmarskih pridelkov, po mnenju poljedeljskega tajnika.

On je tudi urgiral osnovanje mednarodnih tržnih zadrug v svrhu raspečevanja farmarskih pridelkov, ker je blagostanje farmarjev v veliki meri odvisno tudi od mednarodnega trga. Ta pa mora biti organiziran na združni podlagi. Za uspeh zdruget pa je predpogoj v širokem zapopadenju združnih idej, je izjavjal Hyde.

Da se je Hyde, ki je Hooverjev reakcionar, pričel zavzemati za farmako združništvo, je vzrok ta, ker se ameriški farmarji vedno bolj pogrezajo v blato in se njihova situacija vedno bolj slabša kljub težkim milijonom dolarjev, katere je potrošil zvezni farmarji odbor pod Leggjevimi načelnostvom.

Največje zadoščanje je v tem Hydejevem govoru dobil senator Brookhart iz Iowa, ki je vnet zagovornik farmarskega združništva, o kateremu je pridigal v Washingtonu in izven teden za tedom. Po mnenju "zadrugarjev" Hydejevega kalibra naj širokopotezno osnovanje farmarskih zadrug napravi pot gladkejšemu funkcioniranju kapitalizma, ki je pripravljen vroci v zverinjak tudi razne prekupovalce in špekulante, ako to koristi glavnim delničarjem velikih industrijskih korporacij.

Kljub vsej viktimizaciji je delavstvo na strani unije. Ko je bila neka družina vržena iz stanovanja, hišna oprema in graben ob cestni, poleg katere je sedela viktimizirana žena, jo je nekdo vprašal kaj sedaj misli o uniji. "Sedaj sem 100% za unijo," je bil odgovor.

Ruski delavci ne smejo menjati dela

Delavec, ki v bodoče spremeni delo, pride na črno listo

Moskva, 12. sept. — Komisarjati za delo je objavil novo določbo, ki prepoveduje delavcem v industrijah Sovjetske unije menjati delo. Določba nalaga delovodjem, da postavijo na črno listo vsakega delavca, ki pušti delo v enem podvetzju in išče drugega z namenom, da dobi boljšo plačo in boljše življenjske pogoje. Delavci morajo ostati na enem mestu. Sovjetski koncentri so pozvani, da izpolnujejo od delavcev zaobljube, da ne bodo menjali dela, dokler ni dovršen petletni industrializacijski program.

Določba nadalje prepoveduje vsem podjetjem, da ne smejo svitati plač onim delavcem in uradnikom, ki spreminjajo delo. Delavke unije morajo takoj sestavljati seznam delavcev, ki nočejo stalno ostati pri enem poklicu.

Woodrow Wilson v luči zgodovine

Njegova obljuba iz l. 1918, da je Amerika z Rusijo, oficelno objavljena

Washington. — (F. P.) — Z objavo nekaterih vladnih dokumentov za leto 1918, ki jih je zunanji departament te dni dal v javnost, se v njih nahaja tudi Wilsonova obljuba iz leta 1918, da bo Amerika stala na strani Rusije, silno kot s ostalimi svojimi vojnimi zavezniki. Koliko je bila vredna ta Wilsonova obljuba, je še pokazala zgodovina.

Dokument, ki se nanaša na to zadevo, je govor tedanjega predsednika Zed. držav Woodrow Wilsona, ki ga je imel pred skupino mehličkih časnikarjev v Washingtonu. V svojem govoru Wilson navaja incident, ki se je bil nekaj časa prej izvršil v New Yorku, kjer je govoril neki sbrani skupini odličnikov.

V svojem govoru v New Yorku je Wilson, kot sam pravi v dokumentu, nenamoma omenil, da bo Amerika stala na strani Rusije, ki je tedaj bila v metu civilne vojne. Avdencia je to Wilsonovo izjavo posrvala s burnimi demonstracijami, pravi on v dokumentu. Po njegovem mnenju je bil to najboljši dokaz, da ima ameriško ljudstvo miroljubne namene napram vsem narodom.

Wilson je navajal ta incident mehličkim uradnikom, ker jih je hotel prepričati, da ima Amerika tudi napram Mehiki namen gojiti prijateljske odnose — silno kot napram vsem svojim vojnimi zaveznikom ukjučivši Rusijo.

Dalje je Wilson tej časnikarski skupini rekel, da Amerika gcaji najprijateljske odnose tudi napram državam Centralne in Južne Amerike. Kako so časnikarji vzeli to in druge Wilsonove izjave naznanje, ni v dokumentu zabeleženo. Znano pa jim je bilo, da je on poslal amoro dve leti prej ameriško armado v Mehiko, kjer je lovila generala Villa in njegove bandite ter streljala delavce v okrožju Tampica.

Tudi svoje obljube glede Rusije ni Wilson držal, ker so bile pač silo, katerim pravimo; nevidna vlada, močnejše od njegove. Nekaj mesecev pozneje je poslal vojaštvo v Sibirijo in pričel vojno proti boljševikom na svojo pest. Ta dokument je nadaljnji dokaz vseh Wilsonovih slabosti.

Stavka tekstilnih delavcev v Franciji končana

Paris, 12. sept. — Stavka 30.000 delavcev v tekstilnih tovarnah v Robauxu, ki je trajala sedem tednov, je bila večeraj izravnana. Delavci se vrnejo na delo prihodnji ponedeljek.

Epidemija revolucij v Južni Ameriki je odgovorna, da je težko reči, kdo je na krivito pozameznik "republik" dana in kdo ho jstri. Na dnevi je videti prejšnjega predsednika Argentine Hipolito Irigoyena, katerega vlada je bila pred nekaj dnevi strmoglavljena. Na levi pa je predsednik Brazila dr. Washington Luis Ferrerice, kateremu tudi postaja vroče pod nogami.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT GLASLO IN LARINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZEDNOSTE Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Glavni iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Zavijanje resnice

Milwaukee, Wis.—V zadnjih mesecih se čisto dogaja, da se poslužujejo Prosvete ljudje, ki so slučajno naročniki lista, za razne napade na naprednomisleče člane naše naselbine. Tako se dogaja, da imajo v listu, ki je glasilo in last naprednega slovenskega delavstva v Ameriki, besedo ljudje, ki drugače pobližajo vsak napredek, posebno pa čikaške socialiste.

Dopis, katerega je podpisal M. G., je bil skovan nekje drugje kakor že poprej več drugih; s tem se torej pomaga od naše lastne strani razširjati spor in razdor v naši naselbini. Nikakor nečem obojevati urednikov Prosvete, ker tem pač razmere niso znane, toda pribijem pa to dejstvo, da se bomo enkrat tudi v tem razumeli.

G. piše, da so razdora krivi nekateri posamezniki, medtem ko je vso to ljuto sovraštvo, ki ovira vsak napredek v naši naselbini in je zadnje čase zastrupilo vse javno življenje med nami, zakrivil edino lastnik tujkajnskega lista. Vsa dolga leta je vladal mir v naselbini, dasiravno so se že poprej usillili med nas razni krstolovci, toda odkar izhaja tukaj novi časopis, vlada razdor, ki se stalno poglablja.

Začetek razdora niso bili nikaki letaki, temveč neznozna diktatura od strani Stauta, ki je pričel diktirati, komu se naj dajo tiskovine v delo in kje se mora oglašati, v tem ali onem podjetju.

Resnica je, da so bili Stautu na poti vsi oni, ki niso hoteli trobiti v njegov rog, vsi, ki so naprednega mišljenja, posebno pa vsi čikaški socialisti. Večkrat sem že povdaril v svojih dopisih, da se razrednosvedno delavstvo ne da voditi po raznih kričalnih v frakih ali talarjih in to ponovim še sedaj—in zato, ta aveta jeza, zato ta "tričetrtinska večina."

Ker je sedanjí glavni odbor JPZS proti Stautovim sebičnim ciljem, zato razdor. Ne sreča pri tem je, da se mu je potom svojega lista posrečilo zaslepiti gotove navčne, ki sramotijo sedaj ne samo sami sebe, temveč našo organizacijo Sloga in celo naselbino.

Ker je glavni predsednik JPZS končno spregovoril in pričel pojasnjevatí položaj, kakršen je, pač ni potrebno, da bi se spuščal v podrobnosti, katere bo javnost isvedela potom naših časopisov, Prosvete in Proletarca. Omeniti hočem le ono tričetrtinsko večino, o kateri piše G.

Pred par tedni se je vršila ona znamenita "konferenca," sklicana na povelje diktatorja Stauta. Ker so se ball, "da bi bila Tamštova dvorana pre-majhna," so najeli Harmonie dvorano in še bi bila S. S. Turner dvorana prosta tisti dan, bi jo najeli, toda slučajno je ona slavna tričetrtinska večina ostala doma, tako da se je "konferenca" udeležilo samo okrog 60 članov, poleg 33 zastopnikov, katerih pa iz previdnosti niso vprašali, kaj jim je naročilo njih društvo, oziroma kako stališče zavzema v tem sporu.

"Tričetrtinska večina" je ostala tudi doma, ko se je vršil piknik društva Sloga št. 1 in kaneje, ko se je vršil skupni piknik društva št. 1 in 15 z namenom, da se popovej prva bližnjava. Stoprocentna večina pa se je udeležila piknika društva št. 16 SNPP, o čigar velikim uspehu smo že poročali.

Kaj more storiti strupeno pisanje nizkotnega časopisa nam priča dejstvo, da je Staut pogorel prav imenito na sejah družtev št. 16 in 18 SNPP, ko je napravil prve potakuse a svojo jezuitako taktiko—član in članice teh dveh družtev so mu zamakili usta takoj pri prvem potakusu.

Društva Lilija nisem hvalil, povedal pa sem resnico, kakor sem jo povedal, kadar sem kaj napisal o njem kot bivši urednik. Ako društvo pod poveljem Staut-

ta odklanja kar sem napisal, ne škodi to nikomur in društvu tudi ne koristi.

S prav predrznim prostastvom pa se Prosveti ponovno prepoveduje priobčevati iz naše naselbine dopise, kateri ne pridejo iz Stautove cenzure. Na isti način so napadali poštenjaka F. L. in F. P. kar na cesti, ker nista dala tiskovin za piknik društva Sloga št. 16 SNPP Stautovi tiskarni, temveč sta jih poslala v Prosvetino.

Po mnenju tujkajnskih nazadnjakov bi morali mi molčati; niti v lastnih časopisih, kakor sta Prosveta in Proletarec, naj bi se ne oglašali, češ, da s tem razdirata ta časopisa slogu v naselbini. Takih predrznosti so sposobni samo ljudje, ki ne poznajo mej dostojnosti.

G. piše o nekíh tiskovinah, za katere sem baje preveč računal. Lepo. Velik "sovrtažnik" Lilije sem bil, in res, sovražil so me in me še prav po krščansko, toda vsa leta so molčali zaradi prevelikega računa—tudi, ko sta jim dve drugi tiskarni dali manjši račun (kateri, prosim?) so svojemú sovražniku v svoji krščanski prizanesljivosti odpustili. Ker pa nečem, da bi bilo društvo oškodovano, izjavljam na tem mestu, da sem pripravil povrniti razliko v računu, ako se mi predloži pobotnica, katero sem gotovo izdal po plačilu in obenem dotična tiskovina.

Sicer pa, ker je bil dopis iz Stautovih krogov, nosi tudi njegov pečat, namreč niti najmanjšega dokaza, niti najmanjše logike, samo običajno kričanje in zavijanje resnice.

Dopisi iz Milwaukeeja, priobčeni v Prosveti, baje uničujejo napredek v naselbini. To je resnica, napredek mr. Stautu k njegovim ciljem. Oni, ki so zgradili potom dolgoletnega, truda-polnega dela vse kar pomeni napredek naše naselbine, oni, ki so žrtvovali svoj čas in svoj denar, svoje zdravje in mnoge lepe prilike napredku in ljudski izobrazbi, oni naj sedaj molčijo, ker za "napredek" skrbijo sedaj drugi, ki razumejo pod to besedo vse, kar gre v njih žep.

Frank Novak.

Collinwood, enkrat Žabja vas

Collinwood, O.—Cleveland ima imena, ki so jih dali slovenski naseljenci, kot Žužemberk, Kúrja vas, Ljubljana in še nekaj drugih. Ali malo je Slovencev, ki bi vedeli, da je bil imenovan naš Collinwood enkrat Žabja vas (Frogsville). Glavna zgodovina Collinwooda se nanasa nazaj, ko se je še ta kraj imenoval Euclid okolica, ki so jo ustanovili zemljemercí, kateri so spremljali starega Mojzesa Clevelanda, leta 1809. Najprvo so bile tukaj samo raztresene far-me. Ampak naseljenci so se pričeli naseljevati v večjem številu leto za letom.

Euclid občina je bila ena največjih v državi. Človek, ki je živel na enem koncu posesti, ni vedel, kdo je njegov soseid na drugem koncu, ker je bil par milj oddaljen. Prevozne naprave so bile slabe, in le malo obiskovalcev je prihajalo v vas. In pa sedaj! Ker so se ljudje naselje-

NAŠEL ANDREEJA

Dr. Gunnard Horn, voditelj ekspedice, ki je šla na severnem tečaju polarnega raziskovanja Andreja in njegova dva tovariša, ki so postali glavní vrnili pred tri in tri desetimi leti. Zmrzljava trupla so našli in prepeljali v domovino na Norveško.

vali v večjem številu, je tudi več vasi zrastle. Med temi tudi Žabja vas, potem Collinwood in sedaj Cleveland.

Kjer je sedaj "Five Points" in E. 152 cesta. (Tukaj je tudi collinwoodska srednja šola, ki je ena izmed najgromnejšimi šolskimi poslopji na svetu). Tam je bila le kravja steza med raztresenimi stezami. Ampak ljudstvo je bilo delavno in okolica je rastle.

V tistih žabjih dnevih je Collinwood imel še svojo železnico, po kateri je pošiljal farmer svoje produkte na trg v Cleveland. Lokomotiva je bila starega tipa; kurili so njeno "puf puf" paro z drvmi. Vaelej, ko je prisopihala v Žabjo vas, so jo vaščani rado vedno ogledovali. Sedaj je to le še spomin na one čase. Collinwood je znan od leta 1860, pričel se je pa razširjati šele leta 1873 do 1875, ko je Lake Shore železnica dogradila svoje tovarne za popraviljanje lokomotiv in železnških voz. Takrat je bilo do 1.500 prebivalcev. Collinwood je bil inkorporiran 4. junija leta 1883. Ustanovljen je bil iz originalnega Euclid okraja. Prva mestna seja je bila 12. aprila leta 1884. Prvi župan je bil Harvey Sage.

Collinwood si je postavil svojo lastno elektrarno že leta 1890. Sedanja elektrarna na Aspinwall ave. in E. 140 st. je pričela obratovati leta 1900 (5. sept.). Takrat je Collinwood štél 3.000 prebivalcev in je narastel leta 1910 na 10.000. Cleveland je z ljubosumnim očesom gledal na svojega malega soseda, ki je lastoval elektrarno in imel položnih 24 milj dolžne vodnih cevi in velik prostor okoli železnice za razvoj industrije.

Leta 1910 (25. jan.) je bila vroča bitka na voliču za anektiranje k Clevelandu. "Za" je zmagal. Ta okolica sedaj šteje —bi lahko rekli—do 100.000 prebivalcev z veliko industrijo v

LJUDSKI GLAS

Svoboda tiska

Cuddy, Pa.—Ko sem čital Prosveto od 27. avg. t. l., sem videl, kako nekateri člani kritizirajo dopis br. Fabjana. Ne bom zagovarjal br. Fabjana, zakaj ne vem kakega prepričanja je in ga ne poznam osebnó, a tudi ne bom rekel, da ni pok. Zaverinik dosti napravil za delavsko stvar. Ampak prosim vas, sbratje, zakaj sedaj toliko napadati našega urednika in rad bi vedel, kaj je urednik zagrešil? Kaj ni 9. konvencija dala svobodno voljo članstvu, da kritizira? Če ne bi brat urednik objavil dopisa br. Fabjana v Ljudskem glasu, ali bi bilo to demokratako? Mislím, da ne in s tem ne bi bilo svobode tiska. Zato bi prošil br. urednika, naj ne bo pristranski in naj natiase vsak dopis, pa naj bo od katerekoli stranke. Mislím, da članstvo ima pravico, kajti Prosveta je lastnina članov. Ponovno urednika prosím, kar naprej z dopisi. — Anton Shaffer, član društva št. 6 SNPP.

Denar v obtoku zdaj narašča. — Koliko imaš v žepu?

Washington, D. C. — Zvezni zakladni oddelek poroča, da je v avgustu krožilo v Združenih državah več denarja kakor v juliju. Vsota denarja v obtoku je bila \$36.72 na osebo, to je 82c več kot meseca julija.

Dne 31. avgusta je bilo v cirkulaciji \$4,534,471,449, dne 31. julija pa \$4,426,498,681.

Obiski v Jugoslaviji

Piše Ivan Melek.

(Nadaljevanje.) V Beogradu. Peli, v tramvaju in avtobusih po mestu in okolici. Mrzlično sidanje palač. Mesto je vojaški in policijski labor

Ljubljanski kulturni referent, ki se je z menoj razgovarjal in potem napisal ta razgovor v "Jutru", piše tamka, da se mi je Beograd dopadel. To je pomota. Beograd se mi ni dopadel, izvemši nekaterih posameznih reči, čeprav ga hvalijo, da je poleg Carigrada najlepše mesto Balkana. Razume se, da izletniki nismo mogli videti vsega v enem dnevu — toda pokazali so nam glavne pinte. Videli smo Beograd, kakršen je ob nedeljah, torej prazničnega.

Najprej smo šli peš po glavnih ulicah in po obširnem trgu Teraziji, ki je središče mesta; prehodili smo vse ulice doli do promenade Kalimegdan, ki je ob stari trdnjavi, najstarejšem poslopju v Beogradu, katero se nahaja na hričku v kotu ob izlivu Save v Donavo. Ustavili smo se samo v enem kraju: v avtomatnem salunu, kjer vršeh novec v mehanizem in natočila si piva, vina, žganja ali izvabili prigrizek. To je res novost za balkansko mesto.

Cim prehodí nekaj blokov, ne moreš prezeti kontrasta, ki ga dela naglo naraščanje mesta. Po vojni silno zidajo nove hiše in palače, ki so res lepe in moderne, ampak vsega ne morejo zadati — in tako vidiš poleg nove palače staro bajtico, nizko kučico in ta kontrast pači vse skupaj. Nove ulice so široke in asfaltirane, protozrji pa iz konkreta kakor v Chicagu, stare ulice pa so ozke in prašne. Največji kontrast je pa v noči. Poleg moderne običenih moških in dam mencajo brkati možakarji s čepicami na glavah in spanki na nogah, drugi v širokih turških hlačah, tretji pa spet drugače. Čudovito pisana množica.

V Ameriki smo čitali poročila, da je latinica zdaj ravnopravna a cirilico. V Sloveniji, na Hrvaškem in po Dalmaciji so napisali na postajah in obeh pisavah — v Beogradu pa vsi samo v cirilici. Omenil sem to mojemu srbskemu spremljevalcu in od-

govoril mi je: "Mi samo pišemo cirilico, govorimo pa latinico kakor vi!"

Najpompozantnejše so nove vladne palače. Vsako ministristvo ima svojo palačo. Velikanske stavbe, ki stanejo lepe vate. Zdi se mi, da bi vlada lahko opravljala svoje posele v enem ali dveh poslopjih in prihranila nekaj milijonov za druge koristne naprave, na primer za elektrifikacijo železnice in Bosni. Saj ni treba, da bi mala Jugoslavija posnemala potratnost Francije in Anglije, kjer imajo cele ulice in trge vladnih palač. Ko smo bili drugi dan v Zagrebu, so nam tamkaj potožili, da se mora Zagreb sam vzdrževati, dočim gre ves denar v dvakih v Beograd.

Drugo, ki ti takoj pade v oči, je številno vojaštvo in policija. Sicer je dovolj — in preveč — vojaštva po vseh večjih mestih Jugoslavije, toda Beograd izgleda mestoma kakor ena sama vojašnica. Vojaške straže stoji pred kraljevo palačo blizu Terazije, stoji pred vojnim ministristvom, okoli stare trdnjave in drugod. Ko smo šli mimo kraljeve palače, se je br. Pleše ustavil pred vojakom na straži in ga vprašal, kaj je tista palača. Vojak mu je odgovoril: "Nemojte mene pitati!"

Na promenadi ob stari trdnjavi nad izlivom Save v Donavo je interesantno. Staro sidanje je mestoma še danes okrhano od avstrijskih granat, ki so leteli preko Save izza Zemuna ob izbruhu svetovne vojne. Na konci promenade stoji kolosalna soha v spomin zmage. Kip je izdelal Meštrovič.

V delavsko zbornico smo se vrnili v malih tramvajskih vozovih, ki so malo večji kot ljubljanski. Pred zbornico so nas čakali trije avtobusi, katere je izletnikom poklonila begradska občina za izprevoz in ogledovanje mesta. Odpeljali smo se iz mesta van na deželo pod vodstvom begradskih sodrugov. Odvedli so nas na prijazen grič Avala, obmežen s šumo, kjer se lahko zabavaš v senci kakor na ameriških piknikih z edino izjemo, da ti ni treba pijače jemati s seboj. Dovolj in vsake vrste je dobiš tam.

(Dalje prihoda.)

Heinrich Cunow: Izvor vere

Ti vplivi celotne narave, ki so odvijali drug od drugega in ki se med seboj spopadajo in omejujejo, določajo moralo, družabno ureditev in tudi verske predstave ljudi. Herderjevi nazori so šli mimo javnosti. Kajti medtem je prevladala Heglova filozofija.

Po Heglovem mnenju je podlaga vsake vere zavest človeka o Bogu in iz te izhajajo potreba, da človek uravna svoje razmerje s Bogom. In v kolikor se samostojno razvijata zavest, se razvijata tudi znanje o bogu: vera. Vs veraki razvoj je po Heglu "gibanje v sebi, prehajanje od ene vsebine do druge."

Za začetek vsemu razvoju postavlja Hegel prirodno vero, pod katero razume čaščenje prirodnih bogov.

Iz te neposredne vere se z razvojem razvijata, t. j. a tem, da človek loči duha (Boga) od narave (substanc), razvije "vera mere" (kitajski Konfucijev nauk), iz te "vera fantastična" (indijski Bramanci), iz te pa "vera bitja v samem sebi" (budizem).

Ko pa človeška zavest spozna, da bog ni naravno bitje, temveč čisti duh, nastopi preobrat v verskem razvoju: nastane "vera svobode", ki preide v "vero luči" (stara perzijska vera), v "vero bolesti" (oboževanje Baal) in v "vero zagonetke" (stara egiptanska vera).

Kot vere duševne individualnosti sledi: "vera vzvišenosti" (judovska), "vera lepote" (grška) in "vera amiselnosti" (rimška državna vera), dokler se ne dvigne nad vse te popolna, absolutna vera: krščanstvo.

Na Heglovihi ramedih stoji Ludvik Feuerbach a svojima spisoma "Bistvo krščanstva" (1841. l.) in "Bistvo vere" (1845. l.)

Feuerbach zavrača Heglovo trditev, da iz ven materije (snovi) obstoji neodvisen duh (absolutna ideja); samo svet, ki ga dojmemo a svojimi čuti, je zanj edino resnična stvar in človeška zavest je samo funkcija možganov. Duh (mišljenje) je le najvišje delo materije. Tudi človek z vsemi svojimi duhovnimi sposobnostmi je samo plod narave in njegovo zavest določa njegovo materialno bitje, njegova narava. Takozvano spoznanje Boga je spoznanje samega sebe. Feuerbach pravi: "Absolutno bitje, človekov Bog je njegovo lastno bitje."

Feuerbach je torej preobrnil izrek sv. pisma "Bog je ustvaril človeka po svoji podobi" v izrek: Človek si ustvarja boga po svoji podobi. Vendar človek pripisuje bogu tudi take lastnosti, ki jih sam zase zanikuje: Bog je nekončen, človek pa omejen; Bog je vsemogoč, človek brez moči itd.

Feuerbach je torej smatral človeka za plod narave in nepoznano mu je bilo, da se človek pod vplivom družbe razvija in izpreminja svoje misli.

Vendar je važno njegovo spoznanje, da je vsa vera človeško delo. Čeprav človek rad pripisuje bogovom nadčloveško moč, jim vendar v bistvu daje svoje lastnosti, to je, pri verskih predstavah izhaja človek iz samega sebe, iz svojega bista.

S tem pa še ni bilo povedano, a katero tako predstavo se je pričel razvoj vere. Ostalo je odprto vprašanje: "Kako si je človek mislil svoja prva božanstva in kako jih je častil?" Odgovor se je sredi preteklega stoletja glasil skoraj soglasno: "Verska zgodovina se pričena z naravno vero, a čaščenjem prirodnih sil." Prvotnemu človeku popolnoma nerazumljivi prirodni pojavi kakor blisk in grom, vzhod in zahod sonca, potres in vihar—da so vzbudili v njem čuvstvo popolne odvisnosti od prirodnih sil, ki da jih je pričel oboževati, da si pridoni njihovo naklonjenost. In najprej da je prabčlovek častil le prirodne sile kot take, kasneje pa da je iskal za njimi vsemogočna božanska bitja in prirodne sile vedno bolj personificiral.

Teza naziranja je še danes mnogo verskih zgodovinarjev. Vendar je to naziranje popolnoma nepravilno, vendar razumljivo z ozirom na razvojno stopinjo prazgodovinskega raziskavanja in narodoznanstva sredi 19. stoletja.

(KONEC.)

Atlantide nikoli ni bilo

Učenjak svetovnega slovesa prof. Cousin je napisal izčrpno studijo o vsem, kar vem o domnevamo o legendarnem izginelem svetu Atlantide. Njegova razprava je objektivna in zato tem bolj uničujoča. V njej obdelava najprvo vse teorije "atlantologov, atlantoflov in atlantomanov" ter ugotavlja nazadnje, da po njegovih raziskavanjih in dognanjih Atlantide nikoli ni mogla eksistirati, da je bila vselej le prostora in časa. Ne vdiča pa se iluziji, da bi se, po njegovem prepričanju nesporno ugotovljivo razpršil nadaljnje fantaziranje atlantomanov, ki se nikoli ne bodo pustili otopiti svojih lepih sanj. V svoji knjigi navaja med drugim tudi izrek, ki ga zgodovina pripisuje Aristotelu, da je bil namreč le "Plato tisti, ki je Atlantido pričarjal iz morja in jo pustil deset izginiti v njem ..."

(Nadaljevanje a prve kolone.)

živali izločujoje tako slično snov, da se zamenja z dobrim učinkom. Tako je človeški hormoni iz spolne žleze povzročil pri petelinu, da mu je zrastle velik in svež greben. Veda je šele zdaj začela spoznavati veliko važnost žlez.

Adam Milčević:

PODEDOVANO ZNAMENJE

(Poveš, ki je bila nagradna v literarnem kontekstu Prosveta.)

Tako je tovarnar Hribar v svoji tovarni večkrat čistil. Skušal je s čim manjšimi močmi opravičiti čim večje delo. Jazno je, da je s tem brezposelnost le pospeševal, uničeval pa duševno in telesno vse zaposlene; valed česar pač ni čudo, da so bile ravno pri njemu in njegovemu sosedu Lesjaku stavke tako pogoste.

Delavstvo pač hoče za svoje žnje tudi plačilo in kdo naj jim ga da, ako ne tisti zaradi katerih so jih dobili? Za pošteno delo, pošteno plačilo! Tega zatega reka narave pa tovarnar Hribar ni nikoli poznal. O, kolikokrat je Mara prosila, naj primakne delavstvu k plači! Zaman. Ostal je trd do skrajnosti, šele strah pred lastno krvjo je iztisnil iz njega borno drobtino, ki je šel to vrget kakor pesem in ne ljudem, iz katerih žuljev so rasli v njegovem žepu tisočaki. Toda, kakor je bilo njegovo srce skrbno zaklenjeno, pa je imela Mara za sirote vedno odprte duri. Obiskovala je bolne po razprtih barakah, jim pošiljala jedila in denar. In koliko je bilo hvaležnosti v teh siromašnih srcih! Kako radi so jo imeli! Bila je Mara plemenita ženska. To svojo plemenitost ji je zapustila njena prva mati, ki je prerano legla v grob. Komaj da se jo spominja. Suha, majhna ženska je bila, njena mati. Mari je dajala denar, da ga razdeli revnim in Mara ga je delila deci, ki je je vedno čakala pri odprtih oknih, kadar je zaslišala, da pride mimo njihovih domov. Z njeno materjo je leglo v grob vse, vse... Oče ji je zlagal skušal utišati mladega Lesjaka — pa je prišlo šele sedaj, po težkih bojih v njenem nesokrujenem srcu... Udala se je pač očetovemu pritisku in zaprla bolečino vase, da jo morda pokaže nekoč človeku, ki jo je rodil in prižgal v njenem srcu vedno luč neselbične ljubezni.

Pa kaj bi obujali nelepe spomine! Kocka je padla — pri Hribarjevih pripravljajo z mzično naglico; zakaj komaj tri tedne je do srede marca...

Neko popoldne je bilo. Stojan pride k Mari, zatopljena je in solze so v njenih očeh.

"Mara!"

"Ti si!" se bolestno nasmeja ona. "Niti čutila nisem tvoje korake."

"Zakaj solze v tvojih očeh?" jo objame Lesjak, potem pa iznenaden odskoči. Na mizi leži belo pismo. Lesjak ga sgrabi in čita:

"Draga odpusti mi, grešil sem pred Bogom in Teboj..."

"Kdo je to pisal?" se vznemirila Lesjak. Pismo je bilo brez podpisa in pisava potrvojenjena.

"Mara, kdo ti je to pisal?" je ponavljal in jaaneje in jaaneje se je razblinjala pred njegovimi očmi megla, dokler ni stopil predenj črno oblečen človek z brevijem v roki...

"Priznaj!" je ukazujoč pogledal v njene oči in črv ljubosumja se je zagrizel v njegovo srce.

"Stojan!" Tako plaša je bila ta beseda in njen pogled je bil tako bolesten, da je hipoma prodril v njegovo srce.

"Mara!" Privil jo je k sebi. "Priznaj, to ti je pisal on, on... vidim ga..." Stegnil je roke proti kotu in njegove oči so se divje zakrile. "Vidim ga, tam stoji ves črn... O Mara, to je on..."

Ta hip se je Mara dvignila z nekim ponosom.

"Da, to je on."

Lesjak je omahnil in nerazumljivo mrmljal. V Mari so vstali spomini pretekle

noči. Bila je sama doma. V mraku je stal pod njenim oknom kaplan in strmel v tla Mara je odprla okno. Po nekaj trenutkih je stal kaplan v njeni sobi. Mara je zaklenila za njim vrata in se vrgla k njemu. Potem sta se poljubila, nič sramu ni bilo med njima, zdelo se je kakor da mora tako biti, da je še dolgo tako in da ni sile, ki bi ju razdružila. Tedne in tedne ga je privajala k sebi in ko je odbila ena po polnoči, je odšel preko dvorišča, ona pa je z groso pogledala za njim. Pozno drugi dan se je zbudila. Vrtila je vaze. Kaj se je zgodilo? Ničesar se ni mogla domisliti. Zjutraj pa je bil skrivaj potrkal na njena vrata Caharija in ji izročil zlato obrobljeno pismo. Hipoma je vstala v njej, grozno in bolešno je vstalo — greh! Kaj, če nastopijo posledice? Sramota! Kaj porečejo ljudje? Oče! Stojan! Zgrudila se je in grebla po odeji...

Ti spomini so bili strašni, kakor svinčeno nebo so bili, ki s svojo temino grozi človeku. Pa je Mara v tem trenutku zaprla vaze vso skrivnost in dvignila oči.

"Ti si ljubosumen!" se je prisiljeno nagnila k njemu.

"Mara, kaj je grešil?"

"Ničesar, Stojan. Ničesar ni grešil, kaj naj bi grešil?" se je skušala nasmejati Mara.

"Mara!"

"Stojan, kaj vendar misliš?"

"Izpovej se mi, odpusti mi ti vse. Povej! Evo ti besede, bodi odkrita, niti v mislih te ne bom falš. Povej! Nikomur ne rečem fal besede, nikomur, samo odkrij mi tajno, da ne blodim v najhujšem; zakaj grozno je človeku, ki tava v negotovosti."

"Besedo daš?" je pogledala ona vanj pogled.

"Dam. Povej," je silil in trepetal v najhujšem kakor otrok.

"Poljubil mi je roko," je povedala ona oči. "Roko?"

"Roko."

"Ha, ha," se od srca nasmeje Lesjak. "In to smatra on za greh? Mara!"

"Da, ti bi ne smatral. Ti nikoli in pri nobeni nisi smatral — on pa je duhovnik."

"Dobro. In kako je prišlo do tega?" je sedel Lesjak kraj nje in se potolažen potgraval z njenimi kodri. Mara mu je razložila tedaj vse potankosti in pristavila:

"Hm, stegnila sem roko, hotela sem zapreti vrata avtomobila za njim, ko je bil izstopil, pa je siromak menil, da sem jo ponudila njemu. Tudi sem, ha, ha, tedaj opazila, da kot duhovnik ni vaju takih poklonov; zakaj najpreje sem začutila njegov nos, hi, hi, vesela se je zagugala na divanu in Lesjak je ves blažen zaradi njene odkritostnosti dodal:

"Šutil sem že davno, da lazi za teboj — in tudi videl sem, na lastne oči sem videl, pa sem prav zato sklenil, da, nu, saj vse — poročiti naju mora on. Da, prav on. Mislim, da bo s takim uspehom sila zadovoljen, ha, ha, ha..."

Ker sta bila tovarnar Hribar in gospa Vera odpotovala prejšnji dan v Zagreb in se s večernim vlakom nista vrnila, je sklenil Lesjak, da ostane proti svoji navadi malo dalje v Marini sobi. In ker je bilo tako, sta se tudi Jeromen in Caharija poslužila prilike in izrabila prostost. Že nekaj dni sta opazovala mlakaven lepak na bližnjem brzojavnem drugu, kjer so pekovski pomočniki vabili vse žalostne, da se razvesele na njihovi maškeraadi.

(Dolje pribeležki.)

Kaj za to!

Ko so njegovi stariši istaknili v pozabljeni vasi primerne podeželsko bivališče, je Gaston uredil svoje kovčge in ostavil Pariz.

To bivališče, na posestvu nekakega zakupnika, je ležalo ob bregu prekrasne reke.

Oče Machu, zakupnik, je bil daljni sorodnik gospoda Merteuil.

Ker so ga bili oposorili, kako naj ravna s Gastonom, je prepovedal svoji družini iz šene in hčerke, kakor tudi vsem poslom vaškrate partije in stave, ki bi bili Gaston predlagali.

Prepovedal je igre vseh vrst, celo tombolo; načrtal je mladeniču cel podroben načrt poljskega dela in tabav.

Ob sedmih zjutraj je Gaston vstajal in pozajtrkoval. Nato je odšel na polje, kjer je delal vsa mogoča dela, dokler ga ni naraščajoča vročina povabila k odpokitku. Takrat je sedel z dobro knjigo poleg mrmrajočega studenta pod senco stoletnega hrasta.

Kakikokrat ga je obiskala ob studenčku in v goščici zakupnikova hči, Tedaj sta si izmenjavala sladke objube; včasih sta tudi molčala in le mravlja pod mahom je vedela za skrivnost njunega molka.

Včasih pa ni bila hči, temveč zakupnikova žena, ki je prese-

netila Gastona, akcijenega nad kahnim delom Cicerona ali filozofa Seneka.

Ob takih srečanjih se se razvijali živi pomenki, pomenični z vadili, kajti zakupnikova žena je silila na vsa moč na svehem zraku predavati filozofijo.

Zvečer so si pripovedovali pod svetiljko zgodbe iz podeželskega življenja.

Nato je vsakdo odšel v svojo sobo, da bi se naspal spanja pravičnih.

"Toda jaz se strahotno dolgočasim!" je zavrnil Gaston po dveh tednih. "Čutim, da bom zbolel."

Strast do igranja je v resnici neka vrsta zastrupljenja, alična onema, ki ga povzročata kokain in opij. Popolna in nenaadna odpoved na strup povzroči mnogokdaj težke nerednosti v organizmu.

Ker je dr. Cluzel že prvi dan odtegnil svojemu bolniku strup igre, je mladenič kmalu zapadel v težko tuzobnost.

Znak boleznii je bilo to, da se mu je trebušni mrena močno stisnila, kar se je na zunaj kazalo z neprestanim zehanjem.

Nekoga dne, ko je pohajal samoten po polju, je opazil trop krav.

Bilo jih je dosti. Potem je sledil brez vsakega načrta čredi, ki jo je gnal mlad pastir.

Čez četrte ure se je čreda ustavila pred ograjenim pašnikom.

Krave so razplele vanj druga za drugo bolj razumno nego ljudje in čim so bile tam, so se začele pasti z blaženostjo.

Potem je pastir zapri vrata, sam pa je stopil skoni manjša vrata, ki so imela obliko pokončnega vitla, in je odšel.

Gaston se je približal vitlu. Poaknjal ga je zavrteti na njegovi oči in se mu je zadelo zelo zabavno ugrabiti, kateri izmed štirih krakov na vretenu se bo ustavil na ograji, če vitel zavrti.

Med tem ko se je kratkočasil s tem početjem, sta prišla mimo dva kmeta. Posanimal ju je za svoje poskuse in je jima ponudil majhno vsoto, če bi uganila prav, zahtevajoč v zameno istotolično vsoto, če bi se smotila. Kmeta sta ponudbo sprejela.

Imel je dve uri časa; ob šestih se je sbiral še cel kmetaki shod okoli vitla.

Gaston je imel banko. Določili so si sestanek za naslednji dan.

Naslednjega dne, ob zori, je Gaston najel nekoga mizarja, da je prišel utrditi, olupiti in namazati vitel. Aparat se je sukali po tej majhni operaciji na svojem ostihu, ne da bi več žalostno cvillil kakor prej. Mladenič je dal prinesiti stole in nekaj pijske.

Stavlici prejšnjega dne so s svoje strani privedli trop prijateljev.

In tako so molje igrali okoli vitla do pome nočne ure, ob svitu svetiljk in pod očmi živine.

Gaston, ki ga je v mestu zasledovala emola, je imel na dečeli srečo.

V nekoliko urah je prigrabil pet sto frankov in tedaj si je izmislil, da bi na raznih križiščih cest obesil kartone, ki so imeli pod debelo publico napis:

Igra na vitel!

Po cestah so drveli ponoči razkošni avtomobili.

Radovednost je nagnala nekatero njih lastnike, da so se ustavili ob vitlu. Tista preprosta igra jih je zabavala.

Nad vitlom so razpeli veliko plahto, da bi igralce čuvala solnce.

Potem je Gaston najel dva pašljiva kmeta, ki ju je namestil pred mizo kot croupiera. Podvojili je število krakov na vitlu in s pomočjo lokalnih listov je dal oglasiti omenjanje "Kmetake kazine", ki da ledi v najbolj zelnem koncu Francije. Sledili so oglaš v pariških dnevnih.

Dva meseca pozneje, sredi julija, so bili dvignili lesenjačo in pestro pobavanih in pomebanh desk nad vitlom. Barako so o krassli tudi s pisanimi zastavami in je obsegala igralnico, dvorano za ples in bar.

Bistroumna reklama je tedaj dokončno laustvala "Kmetake kazino", ki ji je Gaston postal ravnatelj.

Naslednje leto je bil že bogat. Nad nekdanjim ograjenim pašnikom je dal igraditi veliko palačo, njegovi stariši roditelji so ga blagoslovili, nek zdravniška komisija je ugotovila mnogo še-

lezne in mineralne primelci v molen studenču in goščici in dober doktor Cluzel je postal vodja zdravniške postaje.

POVNETIVE SLOVENSKIH IZLETNIKOV V AMERIKO

John Veitch
New York, N. Y., sept.—(FIPA). —Na parniku "Paris," 29. avgusta 1936.—Prvi povnetivi v Ameriko iz stare domovine na parniku "PARIS," so mi slovenski potniki silimo zahvaliti oobje Francoske linije v Ljubljani, kakor tudi na parniku za potrebo in ugodno potovanje, ktere smo imeli od Ljubljane do New Yorka.

Celo pot nas je spremljal naš rojak, g. John Veitch, manager tretjega razreda glavne ameriške plovne Francoske proge v New Yorku. Mi Slovenci smo lahko sponeni, da imamo rojaka pri tako veliki in važni prekomorski kompaniji, kateri šeststotim, da naš narod tako upoštevata, da je na tako visoko mesto postavila rojaka Slovenca.

Vsem našim rojakom v Ameriki kakor tudi v domovini tem potom najhlepše priporočamo Francosko linijo preko Havre.

A. Knouse, Anthony Knouse, Jr., Frančiška Knouse, John Simons, John Percelj, Marija Lehar, Marija Nagode, Anton Dvorjak, John Pollock, Mrs. Mary Bolta in sio, Rudolph Krek in družina, Frances Dolinar, Joe Mihelc, Agnes Mihelc, Luka Klanf, Mary Dvorjak.

SEST DNI PREKO OCEANA

PARIS, 19. sept. - 10. okt. (P.M.) (P.M.)

FRANCE, 26. sept. - 17. okt. (P.M.) (P.M.)

NOUVEAU FRANCE, 3. okt. - 24. okt. (P.M.) (P.M.)

FRENCH LINE

215 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Časni list (sreda) S. N. P. Jednoti!

Po obsepu 5. redne konvencije so sedaj lahko naročili na list Prosveta in prijetejše odn, dva ali tri člani in ene družino in in enega člana k eni naročnik. List Prosveta stane za vsa leta za člana ali možnane \$6.00 in za leto naročnika. Ker pa člani še plačujejo pri konvenciji \$1.20 za tedni, se jma to prišteje k naročnin. Mi prijetejše enega, dva ali tri člani in ene družino k eni naročnik. Torej sedaj ni vreden, roči, da je list prodrag na člana S. N. P. J. List Prosveta je vedno laustina in gotovo je odnre v vaši družini poln, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdravl. drisve in Kanado \$5.00	Za Člone in Članice je \$7.20
1 tednik in 1.00	1 tednik in 1.20
2 tednika in 2.00	2 tednika in 2.40
3 tednika in 3.00	3 tednika in 3.60

Iskatejše upošlji kupon, prijetejše potrebna vsota denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveta, list, ki je vada lastna.

Pojasnilo:—Vedaj kakor hitro kateri teh članov vreden biti član S.N.P.J. ali če si želite pred od družine in se ustavil sam svoj list tednik, ledi naraj list član in dotično družino, ki je tako skupno naročila na dnevnik Prosveta, se taloj nasamiti upravitelju lista, in občasno doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne člora, tedaj mora upravitelju snilati datum za to vsoto naročnika.

Prosveta, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Prijetejše pošljite naročnino za Prosveta vsoto \$ _____ Čl. družina \$ _____

Ime _____

Naslov _____

Mesto _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga prijetejše k moji naročnini od slednjih članov moji družine: _____

Ime _____ Čl. družina \$ _____

Ime _____ Čl. družina \$ _____

Henri Falk:

VITEL

Družina Gastona Merteuila bi bila zelo srečna, če bi ta očarljivi mladenič dva in dvajsetih let ne roboval strasti, katere trtev ni prešteti: igri.

Gospod in gospa Merteuilova, zelo bogata meščana, sta trpela zaradi te strasti svojega dečka, mnogo bolj, nego če bi bila reveža, kajti bila sta moralno obvezana, da sta plačevala njegove dolgove.

Očitki, prigovori, tarnanja, preklestava, nič se ni prijelo Gastona. čigar strast je imela povsem znake bolnega značaja, kakor zdravnik. Ni se omejil, da bi igral samo v klubu, v baru, v kavarni, pri dirkah: še doma je začel z materjo vsakovratne stave in je predlagal očetu partije na karte do jutranje zore in je silil svojo bolno staro mater, da je igrala z njim poker na nočni omariček poleg postelje, v kateri je prebivala svoje dni.

Naravno, da je njegova družina mislila na to, da bi se ga iznebila z zakonom.

Večkrat so ga predstavili mladim ženskam; a on je zabaval svoje morebitne bodoče žene samo s številkami, s podvojenimi položki, z igralnimi bankami in stavami. In vsakokrat je ostrajši starše svoje morebitne

bodoče žene še ob prvem obisku s tem, da je predlagal partijo pokerja za ugonabljanje dolgega časa.

Ob vsakem neuspelem zakonu seje pridružil gospod Merteuil, da ne bo več plačeval norosti svojega sina; a plačeval je vendarle, ker mu je šlo za čast svojega imena.

Tako da je Gaston končno precej globoko posegal v njegovo bogastvo.

Gaston je obtaoval a svojimi stariši usodne posledice svoje manije, a ni se mogel ozdraviti.

In tako je nekoga dne domači zdravnik spregovoril naslednje besede:

"Večkrat sem dejal, da kaže strast tega mladeniča znake boleznii. Zato jo moramo ozdraviti kakor bolezen. Toda v Parizu, v aredišču in dotiku vseh skušnjav, vaš sin ne bo ozdravel. Pošljite ga na dečelo, ali ne v kakšno vas, kjer bi našel v gostilni hrane za svojo razvado. Pošljite ga v kakšno samotno kmetijo; treba ga je napeti s poljakim delom. A to ne brani, da bi se malce tudi ne poveseili; z vrtnarstvom, ribarenjem, sprehodi in premišljevanjem... Po kakšnem tednu tega zdravljenja v samotni bres skušnjav se vam bo vrnil popolnoma in za vselej zdrav."

Gaston ni bil napačen dečko in je takoj sprejel nasvete dobrega doktorja.

Pomlad je šele kflfa.

Kaj za to!

Ko so njegovi stariši istaknili v pozabljeni vasi primerne podeželsko bivališče, je Gaston uredil svoje kovčge in ostavil Pariz.

To bivališče, na posestvu nekakega zakupnika, je ležalo ob bregu prekrasne reke.

Oče Machu, zakupnik, je bil daljni sorodnik gospoda Merteuil.

Ker so ga bili oposorili, kako naj ravna s Gastonom, je prepovedal svoji družini iz šene in hčerke, kakor tudi vsem poslom vaškrate partije in stave, ki bi bili Gaston predlagali.

Prepovedal je igre vseh vrst, celo tombolo; načrtal je mladeniču cel podroben načrt poljskega dela in tabav.

Ob sedmih zjutraj je Gaston vstajal in pozajtrkoval. Nato je odšel na polje, kjer je delal vsa mogoča dela, dokler ga ni naraščajoča vročina povabila k odpokitku. Takrat je sedel z dobro knjigo poleg mrmrajočega studenta pod senco stoletnega hrasta.

Kakikokrat ga je obiskala ob studenčku in v goščici zakupnikova hči, Tedaj sta si izmenjavala sladke objube; včasih sta tudi molčala in le mravlja pod mahom je vedela za skrivnost njunega molka.

Včasih pa ni bila hči, temveč zakupnikova žena, ki je prese-

Stara in zaupna prijateljica

je ta dobro poznana banka svojftm odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona izvruje vseh vrst bančne posele in prodaja parobrodniške liste vseh družb.

Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1906 Elmo Island Ave. CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čamika, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TEKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila naše vodstvo tiskarn. Dane smerno, unilajo delo prve vrste.

Pišite po informacije na naših:

S. N. P. J. PRINTERY

1677-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

